

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3Cdo/92/2024
Identifikačné číslo spisu:	4207203978
Dátum vydania rozhodnutia:	10.12.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Marián Sluk
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:4207203978.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ Z., narodená W., zastúpená Mgr. Ing. Evou Solčanovou, advokátkou, Nitra, Sládkovičova 1, 2/ IN. rod. M., narodená W. zastúpená X. narodeným W.žalobcom v 21. rade), 3/ N. rod. M., narodená W. zastúpená žalobcom v 21. rade, 4/ M. narodený W., zastúpený žalobcom v 21. rade, 5/ E., rod. M., narodená W., zastúpená žalobcom v 21. rade, 6/ R. N. st., narodený W. zastúpený žalobcom v 21. rade, 7/ R. N. Z., narodený W., zastúpený žalobcom v 21. rade, 8/ O. N., narodený W. zastúpený žalobcom v 21. rade, 9/ G. E., rod. M., narodená W. zastúpená žalobcom v 21. rade, 10. B. E., rod. E., narodená W., zastúpená žalobcom v 21. rade, 11/ Q. N., rod. E., narodená W., zastúpená žalobcom v 21. rade, 12/ C. K., rod. E., narodená Y., zastúpená žalobcom v 21. rade, 13/ Z. E., rod. D., narodená W., zastúpená žalobcom v 21. rade, 14/ A. E., narodený W. zastúpený žalobcom v 21. rade, 15/ D. E., rod. S., narodená XW., zastúpená Mgr. Ing. Evou Solčanovou, advokátkou, Nitra, Sládkovičova 1, 16/ N. E., narodený W., zastúpený Mgr. Ing. Evou Solčanovou, advokátkou, Nitra, Sládkovičova 1, 17/ R. E., narodený W., zastúpený žalobcom v 21. rade, 18/ M. C., narodený W., zastúpený S., narodeným W., 19/ P. S., rod. E., narodená W., zastúpená Mgr. Ing. Evou Solčanovou, advokátkou, Nitra, Sládkovičova 1, 20/ M. C., narodený W. zastúpený Mgr. Ing. Evou Solčanovou, advokátkou, Nitra, Sládkovičova 1, 21/ X. E., narodený W. zastúpený Mgr. Ing. Evou Solčanovou, advokátkou, Nitra, Sládkovičova 1, 22. Z. E., narodený W. zastúpený Mgr. Ing. Evou Solčanovou, advokátkou, Nitra, Sládkovičova 1, 23/ P. A. F., narodený W., zastúpený žalobcom v 21. rade, proti žalovanej Z., rod. K., narodenej W., zastúpenej Mgr. Elenou Szabóovou, advokátkou, Hurbanovo, Komárňanská 100, o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, vedenom na Okresnom súde Komárno pod sp. zn. 8C/74/2007, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 20. marca 2024 sp. zn. 8Co/13/2020, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Nitre z 20. marca 2024 sp. zn. 8Co/13/2020 a vec vracia Krajskému súdu v Nitre na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Nitre (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom z 20. marca 2024 sp. zn. 8Co/13/2020 v časti výroku č. III. napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie (vo vzťahu k nárokom alebokej

žalobkyne v 3. rade D. E., rod. E., r. č. XXXXXX/XXX, alebo jej žalobkyne v 4. rade B. N., rod. E., r. č. XXXXXX/XXXX a nebohého žalobcu v 5. rade N. E., r. č. XXXXXX/XXX zmenil tak, že tam uvedené parcely registra „E“ zapísané na LV č. XXXX pre kat. úz. H. parcelných čísiel 4XXX/X, XXXX/X, XXXX/X, XXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX a XXXXX patria do dedičstva po uvedených pôvodných a nebohých žalobcoch v 3. až 5. rade, pre každého z nich v podiele 2/120 k celku. Vo zvyšnej časti výroku č. III. napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie týkajúceho sa nároku žalobcu A. E., nar. XX. XX. XXXX, r. č. XXXXXX/XXX, trvale bytom H., H. XX (aktuálne žalobca v 14. rade) o určení, že je podielovým spoluvlastníkom všetkých parciel registra „E“ zapísaných na LV č. XXXX pre kat. úz. H. v podiele 4/120-ín k celku a v zostávajúcich napadnutých výrokoch č. I., II., IV., V., VI. a VII. rozsudok súdu prvej inštancie potvrdzuje. Žalobcom priznal proti žalovanej nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %, o výške ktorého nároku rozhodne po právoplatnosti tohto rozhodnutia súd prvej inštancie.

1.1. Okresný súd Komárno rozsudkom z 27. júna 2018 č. k. 8C/74/2007-944 v spojení s opravnými uzneseniami č. k. 8C/74/2007-1141 z 8. októbra 2019 a č. k. 8C/74/2007-1184 z 18. decembra 2019 vyhovel žalobe po pripustení jej zmeny tak, že:

1. Súd určuje, že do dedičstva po poručiteľovi: A. E., rod. E., nar. XX. XX. W., rodné číslo W./W., zomr. X. X. W., naposledy bytom S. XXXX/X, XXX XX H., patria nehnuteľnosti nachádzajúce sa v katastrálnom území H., obec H., okres E., ktoré sú v katastri nehnuteľností zapísané na LV č. XXXX ako pozemky - parcely reg. „E“ evidované na mape určeného operátu pod:

- parc. č. XXXX/X orná pôda o výmere 4748 m²,
- parc. č. XXXX/X orná pôda o výmere 1823 m²,
- parc. č. XXXX/X orná pôda o výmere 5054 m²,
- parc. č. XXXX orná pôda o výmere 2680 m²,
- parc. č. XXXXX trvalé trávne porasty o výmere 1097 m²,
- parc. č. XXXXX vodné plochy o výmere 1413 m²,
- parc. č. XXXXX trvalé trávne porasty o výmere 1795 m²,
- parc. č. XXXXX orná pôda o výmere 1993 m²,
- parc. č. XXXXX vodné plochy o výmere 1090 m²,
- parc. č. XXXXX trvalé trávne porasty o výmere 6050 m², a to vo veľkosti spoluvlastníckeho podielu 20/120 k celku.

2. Súd určuje, že do dedičstva po poručiteľovi: T. C., rod. E., nar. XX. XX. W., rodné číslo: W./W., zomr. X. X. W., naposledy bytom D. XW. H., patria nehnuteľnosti nachádzajúce sa v katastrálnom území H., obec H., okres E., ktoré sú v katastri nehnuteľností zapísané na LV č. XXXX ako pozemky - parcely reg. „E“ evidované na mape určeného operátu pod:

- parc. č. XXXX/X orná pôda o výmere 4748 m²,
- parc. č. XXXX/X orná pôda o výmere 1823 m²,
- parc. č. XXXX/X orná pôda o výmere 5054 m²,
- parc. č. XXXX orná pôda o výmere 2680 m²,
- parc. č. 1XXXX trvalé trávne porasty o výmere 1097 m²,
- parc. č. XXXXX vodné plochy o výmere 1413 m²,
- parc. č. XXXXX trvalé trávne porasty o výmere 1795 m²,
- parc. č. XXXXX orná pôda o výmere 1993 m²,
- parc. č. XXXXX vodné plochy o výmere 1090 m²,
- parc. č. XXXXX trvalé trávne porasty o výmere 6050 m² vo veľkosti spoluvlastníckeho podielu 20/120 k celku.

3. Súd určuje, že žalobca v 3. rade - D. E., rod. E., nar. W. r. č. W. trvale bytom Z., žalobca v 4. rade - B., rod. E. nar. XX. X. W., r. č. W./W., trvale C., žalobca v 5. rade - N. E., rod. E., nar. XX. XX. W.X, r. č. W./W., trvale bytom M. XXX XX H. a žalobca v 7. rade - JI., nar. XX. X. W., r. č. W./W., trvale bytom H., sú podielovými spoluvlastníkmi nehnuteľností nachádzajúcich sa v katastrálnom území H., obec H., okres E., ktoré sú v katastri nehnuteľností zapísané na LV č. XXXX ako pozemky - parcely reg. „E“ evidované na mape určeného operátu pod:

- parc. č. XXXX/X orná pôda o výmere 4748 m²,
- parc. č. XXXX/X orná pôda o výmere 1823 m²,
- parc. č. XXXX/X orná pôda o výmere 5054 m²,

- parc. č. XXXX orná pôda o výmere 2680 m²,
- parc. č. XXXXX trvalé trávne porasty o výmere 1097 m²,
- parc. č. XXXXX vodné plochy o výmere 1413 m²,
- parc. č. XXXXX trvalé trávne porasty o výmere 1795 m²,
- parc. č. XXXXX orná pôda o výmere 1993 m²,
- parc. č. XXXXX vodné plochy o výmere 1090 m²,
- parc. č. XXXXX trvalé trávne porasty o výmere 6050 m² nasledovne:
- žalobca v 3. rade v podiele 2/120 k celku,
- žalobca v 4. rade v podiele 2/120 k celku,
- žalobca v 5. rade v podiele 2/120 k celku,
- žalobca v 7. rade v podiele 4/120 k celku.

4. Súd určuje, že do dedičstva po poručiteľovi: S. E., rod. E., nar. XW.X, r. č. W., zomr. XW., naposledy bytom T. H. patria nehnuteľnosti nachádzajúce sa v katastrálnom území H., obec H., okres E., ktoré sú v katastri nehnuteľností zapísané na LV č. XXXX ako pozemky - parcely reg. „E“ evidované na mape určeného operátu pod:

- parc. č. XXXX/X orná pôda o výmere 4748 m²,
- parc. č. XXXX/X orná pôda o výmere 1823 m²,
- parc. č. XXXX/X orná pôda o výmere 5054 m²,
- parc. č. XXXX orná pôda o výmere 2680 m²,
- parc. č. XXXXX trvalé trávne porasty o výmere 1097 m²,
- parc. č. XXXXX vodné plochy o výmere 1413 m²,
- parc. č. XXXXX trvalé trávne porasty o výmere 1795 m²,
- parc. č. XXXXX orná pôda o výmere 1993 m²,
- parc. č. XXXXX vodné plochy o výmere 1090 m²,
- parc. č. XXXXX trvalé trávne porasty o výmere 6050 m² vo veľkosti spoluvlastníckeho podielu 4/120 k celku.

5. Súd určuje, že do dedičstva po poručiteľovi: X. E., rod. E., nar. XW., r. č. XW. zomr. XY, naposledy bytom H., patria nehnuteľnosti nachádzajúce sa v katastrálnom území H., obec H., okres E., ktoré sú v katastri nehnuteľností zapísané na LV č. XXXX ako pozemky - parcely reg. „E“ evidované na mape určeného operátu pod:

- parc. č. XXXX/X orná pôda o výmere 4748 m²,
- parc. č. XXXX/X orná pôda o výmere 1823 m²,
- parc. č. XXXX/X orná pôda o výmere 5054 m²,
- parc. č. XXXX orná pôda o výmere 2680 m²,
- parc. č. XXXXX trvalé trávne porasty o výmere 1097 m²,
- parc. č. XXXXX vodné plochy o výmere 1413 m²,
- parc. č. XXXXX trvalé trávne porasty o výmere 1795 m²,
- parc. č. XXXXX orná pôda o výmere 1993 m²,
- parc. č. XXXXX vodné plochy o výmere 1090 m²,
- parc. č. XXXXX trvalé trávne porasty o výmere 6050 m² vo veľkosti spoluvlastníckeho podielu 46/120 k celku.

6. Súd určuje, že do dedičstva po poručiteľovi: Z. M. (predtým F.), rod. E., nar. W., r. č. W., zomr. W., naposledy bytom H., patria nehnuteľnosti nachádzajúce sa v katastrálnom území H., obec H., okres E., ktoré sú v katastri nehnuteľností zapísané na LV č. XXXX ako pozemky - parcely reg. „E“ evidované na mape určeného operátu pod:

- parc. č. XXXX/X orná pôda o výmere 4748 m²,
- parc. č. XXXX/X orná pôda o výmere 1823 m²,
- parc. č. XXXX/X orná pôda o výmere 5054 m²,
- parc. č. XXXX orná pôda o výmere 2680 m²,
- parc. č. XXXXX trvalé trávne porasty o výmere 1097 m²,
- parc. č. XXXXX vodné plochy o výmere 1413 m²,
- parc. č. XXXXX trvalé trávne porasty o výmere 1795 m²,
- parc. č. XXXXX orná pôda o výmere 1993 m²,
- parc. č. XXXXX vodné plochy o výmere 1090 m²,

- parc. č. XXXXX trvalé trávne porasty o výmere 6050 m² vo veľkosti spoluvlastníckeho podielu 20/120 k celku.

1.2. Odvolací súd po zopakovaní dokazovania na odvolacom pojednávaní dospel k záveru, že odvolanie žalovanej nie je dôvodné (§ 387 ods. 1 a § 388 CSP). Čiastočná zmena rozsudku súdu prvej inštancie bola dôsledkom úmrtia pôvodných žalobcov 2/ až 5/ v priebehu odvolacieho konania a pokračovania v konaní s právnymi nástupcami, ktorí prejavili záujem byť žalobcami. Odvolací súd skonštatoval, že vlastnícke právo sa nepremlčuje, a teda sa nepremlčuje ani právo na jeho súdnu ochranu, a preto argumentácia žalovanej o tom, že po zápise jej vlastníckeho práva k predmetným nehnuteľnostiam nebolo už možné toto jej zapísané vlastnícke právo v katastri nehnuteľností spochybňovať neobstoí. Súd nie je viazaný evidovaným stavom vyplývajúcim z evidencie nehnuteľností, ale má zistiť (ustáliť) vlastnícky stav z vykonaného dokazovania a v prípade jeho zistenia v prospech žalobcov je potom povinný týmto poskytnúť súdnu ochranu vydaním meritorneho súdneho rozhodnutia o určení ich vlastníckeho práva. Poukaz žalovanej na tzv. skutočnosť fixovania vlastníctva u osoby zapísanej v katastri nehnuteľností po zákonom určenú dobu preto sama o sebe neobstoí. Pri danom zápise vlastníckeho práva k predmetným nehnuteľnostiam žalobcovia majú na podanej žalobe naliehavý právny záujem, keďže im priaznivé súdne rozhodnutie (v ich prospech) odstráni ich právnu neistotu a bude i podkladom pre zápis ich vlastníckeho práva do evidencie nehnuteľností (do katastra nehnuteľností). Posudzujúc originál predmetného výmeru o prídelení do vlastníctva, keď jeho správnym dátumom vydania je dátum XX. XX. XXXX, ktorý bol vydaný pre hospodársku jednotku E. N. a manželka B., rod. C., v ktorom výmere je uvedené, že do vlastníctva (spoluvlastníctva v podieloch 2/3 a 1/3) uvedení prídelcovia/prisťahovalci z Z. získavajú z majetku bývalého vlastníka Z. S., (bytom) H., č. d. I-XXX, č. hj. (číslo hospodárskej jednotky) XXX, pôdu o výmere 18 kj (katastrálne jutro) a 1149 s (siah) - celkovo však 20 hj a 115 s (cca 11,5 ha) a vychádzajúc z dodatku k uvedenému prídelu zo dňa XX. XX. XXXX „ustalujúcim prídelený pozemkový majetok v citovanom výmere doplnením uvedenia pozemnoknižných dát prídelených nehnuteľností“ (vrátane predmetných nehnuteľností zapísaných v pôvodnej pozemnoknižnej vložke č. XXXX) a vychádzajúc tiež z poukazu na uvedený výmer a celkovú výmeru prídelenú a dedenú poľnohospodárskej pôdy v oboch dedičských rozhodnutiach po prídelcoch N. a B. E. (zodpovedajúcu spoluvlastníckemu podielu a spolu predstavujúcu výmeru 11,3082 ha), ako aj s poukazom na prílohu číslo 2 k výkazu hospodárskej jednotky 213 nehnuteľného majetku, v ktorej boli rovnako predmetné nehnuteľnosti z pozemnoknižnej vložky č. XXXX zapísané, mal odvolací súd zhodne so súdom prvej inštancie v kontexte všetkého uvedeného za to, že (i) predmetné nehnuteľnosti boli prídelcom zhora označeným výmerom riadne a priamo (zo zákona) do ich vlastníctva prídelené a riadne boli aj predmetom dedičského konania po nich, v ktorých boli riadne ako dedičstvo prejednané s tým, (i keď s poznámkou o mimoknihovnom vlastníctve, t. j. nezapísania zmien v PKV po výmere), že po N. E. ich prevzal X. E. a po B. E. Z. F., rod. E., neskôr M.. V zmysle zák. č. 293/1992 Zb. mali tí dedičia, ktorí k poľnohospodárskym pozemkom spoluvlastnícky podiel nenadobudli, právo žiadať od povinných osôb, (ktoré poľnohospodárske pozemky zdedili) vyrovnanie svojho dedičského podielu (s následkom zániku práva v prípade jeho neuplatnenia), ktoré právo si dedičia i uplatnili a došlo k vyrovnaniu dedičských podielov uznaním ich vlastníctva (spoluvlastníckych podielov) v zmysle (notárkou spísaných) notárskych zápisníc o vyrovnaní dedičských podielov; pokiaľ si toto právo všetci dedičia po pôvodnom prídelcovi N. E. neuplatnili, ich právo zaniklo, a teda nemuseli byť účastníkmi tohto sporu, keď ostatní dedičia sú všetci na strane žalujúcej strany, pričom výška ich jednotlivých spoluvlastníckych podielov (nárokov) z osvedčenia a rozsudku predmetom konkrétnych odvolacích dôvodov nebola. Od nadobudnutia vlastníctva prídelcami, resp. i dedičmi neboli žalovanou označené žiadne ich úkony, ktorými by svoje nadobudnuté práva mali následne stratiť (previesť). Obrana žalovanej smerujúca k tomu, že tieto práva mali stratiť na základe osvedčenia o vydržaní vlastníctva jej matkou (vo forme notárskej zápisnice zo dňa 03. 04. 1995), darovacej zmluvy Z. na ňu (zo dňa 22. 09. 1995, zavkladovaná dňa 02. 06. 1997) a „pre uplynutie všetkých prekluzívnych lehôt“ neobstoí. Notárska zápisnica o osvedčení podľa zák. č. 323/1992 Zb. (Notárskeho poriadku) obsahuje síce prehlásenie matky žalovanej o tvrdenom nadobudnutí vlastníctva vydržaním, ale je len listinou na (zjednodušenie) zápis(u) vlastníctva v katastri nehnuteľností záznamom, nie je však právnym titulom - dokladom preukazujúcim vlastníctvo. V prípade sporu o vlastnícke právo, ako tomu je aj v tomto prípade, je potom povinnosťou strany, ktorá na (správnosť) prehlásenia v osvedčení poukazuje, v spore jednoznačne nad akúkoľvek pochybnosť preukázať, správnosť (dôvodnosť) skutkových a právnych tvrdení o

nadobudnutí vlastníctva, teda preukázať nadobudnutie vlastníctva spôsobom označeným v osvedčení. V osvedčení matka žalovanej uvádzala darovanie predmetných nehnuteľností od svojich súrodencov + strýka S. Z. a tety C. S., z časti (i) zaopatrovania, keď pôdu mala dobromyseľne vlastníť a užívať od roku 1940 až do 1959, pričom zmluvy o tom boli zničené povodňou v roku 1952; v žalobe zo dňa 29. 12. 1992 (zastúpená žalovanou) proti PD H. na vydanie pozemkov a určenie vlastníctva (spor pod sp. zn. 9C/5/93) však uvádzala ich získanie od svojich rodičov, neskôr v spore uvádzala dar od pozemnoknižného vlastníka, keď vlastníctvo už v tomto spore ďalej neriešila a požiadala notárku o vydanie zhora uvedeného osvedčenia. Žalovaná v tomto spore vykonaným dokazovaním (dôkaznými prostriedkami obrany) v osvedčení uvádzané skutočnosti (nadobudnutia vlastníctva a držby) nepreukázala, keď tieto skutočnosti prvoinštančným súdom uvedené listiny (potvrdenia Agrorent, a.s., súpis z 05. 10. 1948) i vyvrátili. Žalovaná teda vlastnícke právo svojej právnej predchodkyne (titulom darovania/vydržania) nepreukázala, a preto od nej vlastnícke právo (ako nevlastníčky) na základe následnej darovacej zmluvy nadobudnúť nemohla. Vlastnícke právo žalovaná nemohla ani vydržať, keď ona ani jej právna predchodkyňa (matka) dobromyseľná v držbe vecí nebola a jej samotnej do podania žaloby v tomto spore vydržacia lehota neplynula. Na uvedenom nič nemení ani uskutočnenie ROEPu a zápis vlastníctva na liste vlastníctva, resp. ani samotná (avšak nepreukázaná) dobrá viera nadobúdateľa, v tomto smere odvolací súd poukazuje na rozhodnutie judikát R 56/2021 (uznesenie Najvyššieho súdu SR z 27. apríla 2021 sp. zn. 1VObd/2/2020), predovšetkým na jeho výroky III. a IV.

2. Proti tomu rozsudku odvolacieho súdu podala dovolane žalovaná. Jeho prípustnosť vyvodzovala z ustanovenia § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Navrhla, aby dovolací súd zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie, alternatívne konanie zastavil, priznal náhradu trov konania a odložil vykonateľnosť rozhodnutia odvolacieho súdu.

2.1. Dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f) CSP (nesprávny procesný postup vedúci k porušeniu práva na spravodlivý proces) mimo iného vymedzila:

a/ porušením zákazu drobenia pozemkov podľa § 21 až § 24 zákona č. 180/1995 Z. z. a z tohto dôvodu nevykonateľnosti súdnych rozsudkov;

b/ uzavretie dohody o vysporiadaní dedičských podielov žalobcov notárskou zápisnicou z 12. augusta 1993 a z 15. septembra 1993 nebolo v lehote do 30. júna 1993, ich právo na vyporiadanie zaniklo (§ 13 zákona č. 393/1992 Z. z.);

c/ v konaní o určenie, že vec patrí do dedičstva neboli účastníci všetci označení dedičia ide o nedostatok vecnej legitímácie a dôvod na zamietnutie žaloby;

d/ rozsudok odvolacieho súdu nedáva odpovede na rozhodujúce argumenty žalovanej v odvolaní a na otázky nevyhnutné pre posúdenie veci, preto je nepreskúmateľný;

e/ pri pôvodnej žalobe o určenie vlastníckeho práva nebol žalobcami včas a v plnej výške zaplatený súdny poplatok za žalobu, a preto malo byť konanie zastavené;

f/ odvolací súd rozhodol inak, mimo viazanosti skôr vydaným rozhodnutím odvolacieho súdu v tejto veci (25Co/130/2012-675 z 31. júla 2024),

g/ odvolací súd rozhodoval o vlastníckom práve nežijúcej matky žalovanej, ktorá nebola stranou sporu;

h/ žalobkyňa 8/ podala návrh na pripustenie zmeny žaloby 20. septembra 2017, ktorý nepodpísali všetci žalobcovia s čím sa odvolací súd nevysporiadal,

i/ dovolateľka za nesprávnu považuje žalobu žalobcov, že pozemky patria do dedičstva po potomkoch prídelcoch a nie po samotných prídelcoch v kontexte toho neobstojí dohoda o vyporiadaní dedičských podielov;

j/ Krajský súd v Nitre uznesením z 29. júna 2023 pod sp. zn. 8Co/13/2020 (č. 1. 1511 spisu) pripustil zmenu žaloby (petitu) i keď to zákon zakazuje (§ 161, § 185 a § 371 CSP) a na pripustenú zmenu žaloby v odvolacom konaní prihliadal (v prípade žalobcov 2/ až 5/);

k/ odvolací súd nerešpektoval ustálenú judikaturu dovolacieho súdu (R 49/82 a R 65/2003, a rozhodnutia sp. zn. 3Cdo/178/2006, 3Cdo/222/2010, 3Cdo/197/2010, 4Cdo/120/2009, 2Cdo/45/2008 a 8Cdo/28/2019) v riešení otázky okruhu sporových strán v spore o určenie, že vec patrí do dedičstva, kde účastníkmi musia byť všetci dedičia. Touto základnou podmienkou konania sa odvolací súd nezoberal;

l/ žalobcovia nepreukázali naliehavý právny záujem na požadovanom určení, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručníkoch;

m/ odvolací súd zastavil a ďalej neumožnil prednes žalovanej na odvolacom pojednávaní, čím jej znemožnil vyjadriť sa k tvrdeniam žalobcov, k vykonanému dokazovaniu a k veci samej;

n/ pre uvedené nedostatky označila rozhodnutie odvolacieho súdu za arbitrárne, neprehľadné, nepresvedčivé a nezrozumiteľné.

2.2. Dovolací dôvod v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP (o nesprávnom právnom posúdení veci, pri ktorom sa mal odvolací súd odkloniť od ustálenej rozhodovacej práce dovolacieho súdu)

sa pokúsila vymedziť poukazom (podľa názoru dovolateľky) o nepreukázaní procesu konfiškácie a následnom pridelení pozemkov právnym predchodcom žalobcov a naopak o ich vydržaní žalovanou, resp. otcom a matkou žalovanej. Dovolateľka súdom vyčíta, že pri rozhodovaní o vydržaní vlastníckeho práva jej právnou predchodkyňou neaplikovali správnu právnu normu v zmysle zásady, že vznik právnych vzťahov a nároky z nich vzniknuté pred 1. aprílom 1964 sa posudzujú podľa doterajších predpisov. Žalovaná nadobudla predmetné nehnuteľnosti darovaním (22. septembra 1995) od jej matky a súčasne i uplynutím 10 ročnej vydržacej doby dňom 22. septembra 1995. Podľa názoru dovolateľky na predmetný prípad nedopadá uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. apríla 2021 sp. zn. 1VOBdo/2/2020.

3. Žalobcovia 1/, 15/, 16/, 19/, 20/, 21/, 22/ nepovažovali dovolanie žalovanej za prípustné ani dôvodné. Mimo iného uviedli, že pokiaľ si dedičia po prídelcovi neuplatnili vyrovnanie dedičských podielov, ich právo zaniklo a nemuseli byť účastníkmi tohto sporu, ostatní dedičia sú na strane žalobcu. Odvolací súd sa k odvolacej námietke neúčasti všetkých dedičov v spore o vyrovnanie dedičských podielov vyjadril v bode 10. rozhodnutia. Predseda senátu najprv upozornil žalovanú, že opakuje tie isté skutočnosti, (ktoré sa na danú vec ani nevzťahovali). Keď pokračovala v rovnakom postupe, slovo jej vzal. Tento postup je v súlade s článkom 17 CSP. Žalovaná zotrvala na podanom dovolaní.

4. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), preskúmal vec bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) a dospel k záveru, že rozsudok odvolacieho súdu treba zrušiť, pretože dovolanie žalovanej je dôvodné.

5. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

6. Z hľadiska ústavného aspektu treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť vecí v konaní o dovolaní a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd.

7. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP).

8. Žalovaná vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania aj z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8.1. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky.

8.2. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP, sú a/

zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

8.3. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

9. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

10. Dovolací súd posudzoval prípustnosť dovolania vyvodzovanú dovolateľkou z § 420 písm. f) CSP. Táto dovolací dôvod vymedzila nedostatočným odôvodnením rozsudku odvolacím súdom, keďže na rozhodné právne otázky ňou nastolené v odvolaní v rozhodnutí neboli odvolacím súdom dané (poskytnuté) primerané odpovede.

10.1. Ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) uvádza, že sudy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, že sudy sa musia zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. *Garcia Ruiz v. Španielsko*, *Vétrenko v. Moldavsko*, *Kraska v. Švajčiarsko*).

10.2. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry ESLP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jej práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces, a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj špecifickými námietkami strany sporu. Za predpokladu, že ide o rozhodné závery, na ktorých stojí súdne rozhodnutie, keďže sa nevyžaduje odpoveď na každú vznesenú námietku. Ak je nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

11. Z obsahu spisu dovolací súd zistil, že odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie, ktorým bolo určené, že predmetné veci patria do dedičstva, potvrdil. V prípade vyhovujúceho rozsudku takej určovacej žaloby je neopomenuteľnou otázkou vecnej (hmotnoprávnej) legitímácie (v tomto prípade v kontexte i núteného spoločenstva účastníkov), ktorú musia sudy (ex officio) bezpodmienečne riešiť a jej riešenie musí byť v rozhodnutí i náležite odôvodnené (zrejmé). O nútené procesné spoločenstvo (§ 78 CSP) ide vtedy, keď vecná hmotnoprávna legitímácia svedčí v spore viacerým subjektom, a teda ak je z hľadiska hmotného práva potrebné a nevyhnutné, aby žalobu uplatnilo viacero subjektov spoločne, alebo ak je pre úspech v spore nevyhnutné žalovať viacero subjektov. Ak súd zistí, že nie je splnená podmienka účasti všetkých subjektov právneho vzťahu, žalobu zamietne (súd nemôže návrhu vyhovieť pre nedostatok vecnej legitímácie vyplývajúcej z hmotného práva). Preskúvanie vecnej hmotnoprávnej legitímácie, či už aktívnej (existencia tvrdeného práva na strane žalobcu), alebo pasívnej (existencia tvrdenej povinnosti na strane žalovaného) je imanentnou súčasťou každého súdneho konania. Súdnú vecnú legitímáciu skúma vždy aj bez návrhu (ex officio) a aj v prípade, že ju žiaden z účastníkov konania (strán sporu) nenamieta (obdobne napr. Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok z 29. júna 2009 sp. zn. 2Cdo/205/2009, nález Ústavného súdu Slovenskej republiky zo 16. decembra 2014 sp. zn. III. ÚS 266/2014-27). V prípade pochybnosti, takú otázku vecnej hmotnoprávnej legitímácie musí súd

prvej inštancie, či odvolací súd náležite ozrejmiť (odôvodniť).

11.1. Podľa ustanovenia § 78 ods. 1 a 2 CSP, nútené spoločenstvo je procesné spoločenstvo, v ktorom osobitný predpis vyžaduje pre úspech v spore účasť všetkých subjektov právneho vzťahu. Súd žalobu zamietne, ak nie je splnená podmienka účasti všetkých subjektov podľa odseku 1.

11.2. V súlade s ustálenou judikatúrou dovolacieho súdu (R 49/82, R 65/2003, sp. zn. 3Cdo/178/2006, 3Cdo/131/1999, 3Cdo/222/2010, 3Cdo/197/2010, 4Cdo/120/2009, 2Cdo/45/2008, 8Cdo/94/2018, 8Cdo/28/2019, II. ÚS 260/2011) je v spore o určenie, že majetok patrí do dedičstva po poručiťovi, nevyhnutné, aby sporovými stranami boli všetci dedičia, inak nemožno takej žalobe vyhovieť. Vychádza sa pritom z názoru, že všetci dedičia sú až do vyporiadania dedičstva ohľadom sporného majetku považovaní za vlastníkov sporného majetku, sú oprávnení a povinní spoločne a nerozdielne, a preto majú postavenie nerozlučných (nútených) spoločníkov.

12. Z rozhodnutia dovolacieho súdu nemožno zistiť, či a prípadne ako odvolací súd vyhodnotil otázku vecnej (hmotnoprávnej) legitímácie (t. j. účasti všetkých dedičov v spore) s dopadom na výroky rozsudku, ktorými bolo žalobe o určenie, že nehnuteľné veci patria do dedičstva, vyhovie. Keďže riešením a zodpovedaním (vysvetlením) takej otázky môže byť nielen vyhovie ale aj zamietnutie žaloby, ide o skutočnosť, ktorá môže byť pre vec relevantná, na ktorú je potrebné dať výslovnú odpoveď, [vo vzťahu k dedičom po poručiťoch: 1/ A. E., rod. E., nar. XX. XX. W., zomr. X. X. W.; 2/ T. C., rod. E., nar. XX. XX. W., zomr. X. X. W.; 3/ D. E., rod. E., nar. XX. X. W., zomr. XX. X. W.; 4/ B. N., rod. E., nar. XX. X. W., zomr. XW. 5/ N. E., rod. E., nar. XX. XX. W., zomr. XX. X. W.; 6/ S. E., rod. E., nar. XX. X. W., zomr. XX. X. W.; 7/ X. E., rod. E., nar. XX. XX. W., zomr. XX. X. W. a 8/ Z. M. (predtým F.), rod. E., nar. XX. X. W., zomr. XX. XX. W.].

13. So zreteľom na obsah dovolania dovolací súd osobitne skúmal, či v konaní nedošlo k procesnej vade uvedenej v § 420 písm. f) CSP, ktorú žalobkyňa vidí, okrem iného v tom, že odvolací súd zastavil a ďalej neumožnil prednes žalovanej na odvolacom pojednávaní, čím jej znemožnil vyjadriť sa k predneseným tvrdeniam žalobcov, k vykonanému dokazovaniu a k veci samej.

14. Z ustanovenia čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky vyplýva, že každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov v jeho prítomnosti, a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

14.1. V zmysle článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd jednou zo všeobecných záruk spravodlivého prejednávania vecí pred súdom je zásada „rovnosti zbraní“. Tento princíp je jeden zo znakov širšieho konceptu spravodlivého súdneho konania a vyžaduje, aby každej procesnej strane bola daná primeraná možnosť predniesť svoju záležitosť pred súdom.

14.2. V zmysle § 182 CSP ak súd pojednávanie neodročí, pred jeho skončením vyzve strany, aby zhrnuli svoje návrhy a vyjadrili sa k dokazovaniu a k právnej stránke veci. Ak po vyjadrení strán súd nepovažuje za potrebné vykonať ďalšie dôkazy, uznesením vyhlási dokazovanie za skončené.

14.2.1. Procesnú možnosť zhrnúť návrhy a vyjadriť sa k dokazovaniu aj k právnej stránke veci je súd v zmysle § 182 CSP povinný vytvoriť účastníkovi až na záver pojednávania pred vyhlásením dokazovania za skončeného. Skončenie dokazovania nemôže predchádzať „záverečným rečiam“. V „záverečnej reči“ môžu účastníci zhrnúť svoje návrhy, vyjadriť svoj názor na vykonané dokazovanie z hľadiska jeho úplnosti, zákonnosti, môžu v nej tiež vyjadriť svoj názor, z akých skutkových a právnych záverov by mal súd vychádzať a ako by mal vec po právnej stránke posúdiť.

14.3. V zmysle § 385 ods. 2 CSP ak odvolací súd nariadi pojednávanie, na jeho začiatku podá predseda alebo poverený člen senátu správu o doterajšom priebehu konania. Potom sa vyjadria strany a iné subjekty konania a prednesú svoje návrhy.

14.3.1. Na začiatku pojednávania podá predseda alebo poverený člen senátu správu o doterajšom priebehu konania. Potom sa vyjadria strany a iné subjekty konania a prednesú svoje návrhy. Na záver majú strany právo, aby zhrnuli svoje návrhy a vyjadrili sa k dokazovaniu a k právnej stránke veci.

14.4. Koncept spravodlivého súdneho konania v sebe implikuje právo na kontradiktórne konanie, podľa ktorého procesné strany musia dostať príležitosť predložiť nielen všetky dôkazy potrebné na to, aby ich návrh uspel, ale aj zoznámiť sa so všetkými dôkazmi a pripomienkami, ktoré boli predložené a vyjadriť sa k nim s cieľom ovplyvniť rozhodnutie súdu. Požiadavka, aby procesné strany v konaní mali možnosť

vyjadriť sa ku všetkým zhromaždeným dôkazom alebo k stanoviskám, sa aplikuje aj na odvolacie konanie.

14.5. Odvolací súd na pojednávaní 22. februára 2024 po zopakovaní (i doplnení) dokazovania listinami, po vyjadreniach prítomných žalobcov (a ich zástupcov), vyjadrení zástupkyne žalobkyne a vyhlásení dokazovania za skončené udelil právo záverečnej reči aj žalovanej s tým, že následne počas prednesu jej „vzal“ slovo s odôvodnením, že opakuje tie isté skutočnosti.

14.6. Súčasťou ústavných práv na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie je aj možnosť ovplyvniť výsledok súdneho konania svojimi vlastnými tvrdeniami. Súd má preto povinnosť vytvoriť priestor, aby účastník konania mohol účinne uplatniť svoje námietky a argumenty. Takéto zhrnutie a vyjadrenie môže predniesť osobne sám účastník konania, najmä ak je k tomu súdom vyzvaný, môže ho za neho predniesť jeho zástupca, alebo ho môžu predniesť tak účastník ako aj jeho zástupca (vzájomne dopĺňajúce sa vyjadrenia).

14.7. V zmysle vyššie uvedeného bolo preto potrebné konštatovať, že postupom odvolacieho súdu, ktorý najskôr vyhlásil dokazovanie za skončené a až následne pristúpil ku „záverečným rečiam“, [i keď mal postupovať opačne, najprv si mal vypočúť záverečné reči strán a až potom rozhodnúť o pokračovaní, či skončení dokazovania] žalovanej neumožnil realizovať jej procesné právo na „záverečnú reč“ (zhrnúť svoje návrhy, vyjadriť sa k dokazovaniu a k právnej stránke veci v zmysle § 182 a v spojení s § 385 ods. 2 CSP), na ktorú ju odvolací súd výslovne vyzval a jej odopretie zdôvodnil názorom o „opakovaní“ argumentácie, (a to ešte skôr, než by mu bol zrejmý obsah celého stanoviska), došlo k porušeniu článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a zároveň k odňatiu možnosti žalovanej konať pred súdom, (ako súčasti práva na súdnu ochranu resp. práva na spravodlivý proces), čo je potrebné považovať za procesnú vadu v zmysle § 420 písm. f) CSP (porovnaj napr. 2Cdo/6/1998, 2Cdo/68/2010, 3Cdo/310/2006, 5Cdo/88/1999 a iné) účasti práva na súdnu ochranu (resp. práva na spravodlivý proces).

15. Dovolací súd na základe vyššie uvedeného dospel k záveru, že dovolanie žalovanej je v zmysle § 420 písm. f) CSP prípustné a zároveň aj dôvodné, preto napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 a § 450 CSP). V zmysle zistenej vady zmätočnosti (§ 420 písm. f) CSP) dovolací súd nemal možnosť zaoberať sa ďalšími dovolacími námietkami.

16. Podľa § 444 ods. 1 CSP dovolací súd môže na návrh odložiť vykonateľnosť napadnutého rozhodnutia, ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa. Dovolací súd nezistil splnenie podmienok pre odklad vykonateľnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia v zmysle § 444 ods. 1 CSP, a preto v súlade s ustálenou súdnou praxou o tom nevydal samostatné rozhodnutie (obdobne napr. 4Cdo/144/2019, 4Cdo/108/2019, 9Cdo/72/2020, 9Cdo/184/2020, 2Cdo/91/2021, IV. ÚS 578/2022).

17. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, odvolací súd je viazaný právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

18. Toto uznesenie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.